

Cuprins

Prefață / vii
Mulțumiri / xi
Lista casetelor albastre cu corelații clinice / xix
Sursa figurilor / xxiii

Introducere în anatomia clinică / 1

ABORDĂRI ÎN STUDIUL ANATOMIEI / 2
Anatomia topografică / 2
Anatomia sistemică / 3
Anatomia clinică / 4
TERMINOLOGIE ANATOMO-CLINICĂ / 4
Poziția anatomică / 5
Planuri anatomice / 5
Raporturi anatomice și comparații / 6
Lateralitate / 7
Mișcări / 7
VARIANTE ANATOMICE / 12
SISTEMUL CUTANAT / 12
FASCI, COMPARTIMENTE FASCIALE, BURSE ȘI SPAȚII VIRTUALE / 16
SISTEMUL OSOS / 19
Cartilaje și oase / 19
Repere și proeminențe osoase / 20
Articulații / 25
ȚESUTUL MUSCULAR ȘI SISTEMUL MUSCULAR / 29
Tipuri de mușchi (țesut muscular) / 29
Mușchii scheletici / 29
Mușchiul striat cardiac / 36
Mușchiul neted / 36
SISTEMUL CARDIOVASCULAR / 37
Circuitele vasculare / 37
Vasele de sânge / 37
SISTEMUL LIMFATIC / 43
SISTEMUL NERVOS / 46
Sistemul nervos central / 46
Sistemul nervos periferic / 47
Sistemul nervos somatic / 57
Sistemul nervos vegetativ / 57
TEHNICI DE IMAGISTICĂ MEDICALĂ / 66

1 Toracele / 71

TORACELE – PREZENTARE GENERALĂ / 72
PERETELE TORACIC / 72

Scheletul peretelui toracic / 74
Aperturile toracice / 78
Articulațiile peretelui toracic / 79
Mișcările peretelui toracic / 81
Mușchii peretelui toracic / 86
Fascia peretelui toracic / 91
Nervii peretelui toracic / 91
Vascularizația peretelui toracic / 93
Sânul / 98
Anatomia de suprafață (pe viu) a peretelui toracic / 99
VISCERELE CAVITĂȚII TORACICE / 106
Pleura, plămâni și arborele traheobronșic / 108
Mediastinul – prezentare generală / 127
Pericardul / 128
Inima / 135
Mediastinul superior și vasele mari / 160
Mediastinul posterior / 166
Mediastinul anterior / 171
Anatomia de suprafață (pe viu) a inimii și viscerelor mediastinale / 171

2 Abdomenul / 181

PREZENTARE GENERALĂ: PEREȚI, CAVITĂȚI, REGIUNI ȘI PLANURI / 183
PERETELE ABDOMINAL ANTERO-LATERAL / 184
Fascia peretelui abdominal antero-lateral / 186
Mușchii peretelui abdominal antero-lateral / 187
Vascularizația și inervația peretelui abdominal antero-lateral / 193
Suprafața internă a peretelui abdominal antero-lateral / 201
Regiunea inghinală / 202
Cordonul spermatic, scrotul și testiculele / 206
Repere anatomice de suprafață ale peretelui abdominal antero-lateral / 210
PERITONEUL ȘI CAVITATEA PERITONEALĂ / 217
Embriologia cavității peritoneale / 218
Formațiunile peritoneale / 219
Subdiviziunile cavității peritoneale / 221
VISCERELE ABDOMINALE / 226
Viscerale abdominale și tractul digestiv – prezentare generală / 226
Esofagul / 229
Stomacul / 230

Intestinul subțire / 239
 Intestinul gros / 246
 Splina / 263
 Pancreasul / 265
 Ficatul / 268
 Ductele biliare și vezica biliară / 277
 Rinichii, ureterele și glandele suprarenale / 290
 Inervația viscerelor abdominale – prezentare generală / 301
 DIAFRAGMUL / 306
 Vascularizația și inervația diafragmului / 307
 Aperturile diafragmatice / 308
 Acțiunile diafragmului / 309
 PERETELE ABDOMINAL POSTERIOR / 309
 Fascia peretelui abdominal posterior / 310
 Mușchii peretelui abdominal posterior / 311
 Nervii peretelui abdominal posterior / 312
 Vasele peretelui abdominal posterior / 313
 ABDOMENUL - IMAGISTICĂ SECȚIONALĂ / 321

3 Pelvisul și perineul / 326

PELVISUL ȘI PERINEUL – INTRODUCERE / 327
 CENTURA PELVIANĂ / 327
 Oasele centurii pelviene / 328
 Articulațiile și ligamentele centurii pelviene / 330
 CAVITATEA PELVIANĂ / 338
 Pereții și planșeul pelvisului / 338
 Peritoneul și cavitatea peritoneală a pelvisului / 343
 Fascia pelviană / 345
 STRUCTURILE VASCULONERVOASE ALE PELVISULUI / 349
 Arterele pelvisului / 350
 Venele pelvisului / 355
 Ganglionii limfatici ai pelvisului / 355
 Inervația pelvisului / 357
 VISCERELE PELVISULUI / 362
 Organele aparatului urinar / 362
 Rectul / 368
 Organele genitale interne la bărbat / 376
 Organele genitale interne la femeie / 382
 Drenajul limfatic al viscerelor pelviene / 400
 PERINEUL / 402
 Fasciile și recesurile trigonului urogenital / 404
 Caracteristicile trigonului anal / 409
 Trigonul urogenital la bărbat / 418
 Trigonul urogenital la femeie / 428
 PELVISUL ȘI PERINEUL – IMAGISTICĂ SECȚIONALĂ / 434

4 Regiunea posterioară a trunchiului / 439

TRUNCHIUL ȘI COLOANA VERTEBRALĂ -
 PREZENTARE GENERALĂ / 440
 VERTEBRELE / 440

Structura și funcțiile vertebrelor / 440
 Caracteristicile regionale ale vertebrelor / 443
 Osteogeneza vertebrelor / 453
 Variante anatomice ale vertebrelor / 455
 COLOANA VERTEBRALĂ / 464
 Articulațiile corpurilor vertebrale / 464
 Mișcările coloanei vertebrale / 470
 Curburile coloanei vertebrale / 470
 Vascularizația coloanei vertebrale / 472
 Inervația coloanei vertebrale / 473
 MUȘCHII REGIUNII POSTERIOARE A TRUNCHIULUI / 482
 Mușchii extrinseci ai regiunii posterioare a trunchiului / 482
 Mușchii intrinseci ai regiunii posterioare a trunchiului / 482
 Anatomia de suprafață (pe viu) a mușchilor regiunii posterioare a trunchiului / 492
 Mușchii profunzi ai regiunii suboccipitale și ai gâtului / 492
 CONȚINUTUL CANALULUI VERTEBRAL / 496
 Măduva spinării / 496
 Rădăcinile nervilor spinali / 496
 Meningele spinal și lichidul cefalorahidian / 498
 Vascularizația măduvei spinării și rădăcinilor nervilor spinali / 501

5 Membrul inferior / 508

MEMBRUL INFERIOR – PREZENTARE GENERALĂ / 510
 DEZVOLTAREA MEMBRULUI INFERIOR / 510
 SCHELETUL MEMBRULUI INFERIOR / 512
 Dispunerea oaselor membrului inferior / 512
 Osul coxal / 514
 Femurul / 516
 Tibia și fibula / 520
 Oasele piciorului / 522
 Anatomia de suprafață (pe viu) a oaselor piciorului / 524
 FASCIA, VENELE, LIMFATICELE ȘI NERVII CUTANAȚI AI MEMBRULUI INFERIOR / 532
 Tesutul subcutanat și fascia / 532
 Drenajul venos al membrului inferior / 532
 Drenajul limfatic al membrului inferior / 535
 Inervația cutanată a membrului inferior / 536
 Inervația motorie a membrului inferior / 538
 POSTURA ȘI MERSUL / 542
 Ortostatismul relaxat / 542
 Locomoția: ciclul mersului / 542
 REGIUNILE ANTERIOARĂ ȘI MEDIALĂ ALE COAPSEI / 545
 Structura părții proximale a membrului inferior / 545
 Mușchii regiunii anterioare a coapsei / 545
 Mușchii regiunii mediale a coapsei / 548
 Structurile vasculonervoase și raporturile în regiunea antero-medială a coapsei / 551
 Anatomia de suprafață (pe viu) a regiunilor anterioară și medială ale coapsei / 557
 REGIUNILE FESIERĂ ȘI POSTERIOARĂ A COAPSEI / 562

Regiunea fesieră: fesele și șoldul / 562
 Mușchii regiunii fesiere / 563
 Regiunea posterioară a coapsei / 569
 Structurile vasculonervoase ale regiunilor fesieră și posterioară a coapsei / 572
 Anatomia de suprafață (pe viu) a regiunilor fesieră și posterioară a coapsei / 578
 FOSA POPLITEE ȘI GAMBA / 584
 Regiunea poplitee / 584
 Compartimentul anterior al gambei / 587
 Compartimentul lateral al gambei / 595
 Compartimentul posterior al gambei / 596
 Anatomia de suprafață (pe viu) a gambei / 603
 PICIORUL / 609
 Tegumentul și fascia piciorului / 610
 Mușchii piciorului / 610
 Structurile vasculonervoase și raporturile anatomice la nivelul piciorului / 614
 Anatomia de suprafață a regiunii gleznei și piciorului / 622
 ARTICULAȚIILE MEMBRULUI INFERIOR / 626
 Articulația coxo-femurală (a șoldului) / 626
 Articulația genunchiului / 634
 Articulațiile tibio-fibulare / 645
 Articulațiile gleznei / 647
 Articulațiile piciorului / 650
 Anatomia de suprafață (pe viu) a articulațiilor genunchiului, gleznei și piciorului / 656

6 Membrul superior / 670

PREZENTARE GENERALĂ / 672
 COMPARAȚIE ÎNTRE MEMBRELE SUPERIOARE ȘI MEMBRELE INFERIOARE / 673
 SCHELETUL MEMBRULUI SUPERIOR / 672
 Clavicula / 673
 Scapula / 675
 Humerusul / 676
 Oasele antebrăzului / 677
 Oasele mâinii / 679
 Anatomia de suprafață (pe viu) a oaselor membrului superior / 680
 FASCIA, VASELE EFERENTE, INERVAȚIA CUTANATĂ ȘI MIOTOAMELE MEMBRULUI SUPERIOR / 688
 Fascia membrului superior / 688
 Drenajul venos al membrului superior / 689
 Drenajul limfatic al membrului superior / 692
 Inervația cutanată a membrului superior / 693
 Inervația motorie a membrului superior (miotoamele) / 693
 REGIUNILE PECTORALĂ ȘI SCAPULARĂ / 697
 Mușchii regiunii anterioare a trunchiului / 697
 Mușchii regiunii posterioare a trunchiului și mușchii scapulohumerali / 700

Mușchii scapulohumerali (mușchii intrinseci ai umărului) / 704
 Anatomia de suprafață (pe viu) a regiunilor pectorală, scapulară și deltoidiană / 707
 AXILA / 713
 Artera axilară / 715
 Vena axilară / 718
 Ganglionii limfatici axilari / 719
 Plexul brahial / 721
 BRAȚUL / 731
 Mușchii brațului / 731
 Artera brahială / 736
 Drenajul venos al brațului / 737
 Inervația brațului / 737
 Fosa cubitală / 739
 Anatomia de suprafață a brațului și a fosei cubitale / 739
 ANTEBRAȚUL / 744
 Compartimentele antebrăzului / 744
 Mușchii antebrăzului / 746
 Circulația arterială a antebrăzului / 758
 Drenajul venos al antebrăzului / 760
 Inervația antebrăzului / 761
 Anatomia de suprafață (pe viu) a antebrăzului / 764
 MÂNA / 771
 Fascia și compartimentele regiunii palmare / 771
 Mușchii mâinii / 773
 Tendoanele mușchilor flexori lungi și tecile tendoanelor mâinii / 779
 Circulația arterială a mâinii / 779
 Drenajul venos al mâinii / 782
 Inervația mâinii / 782
 Anatomia de suprafață (pe viu) a mâinii / 786
 ARTICULAȚIILE MEMBRULUI SUPERIOR / 793
 Articulația sterno-claviculară / 794
 Articulația acromio-claviculară / 796
 Articulația gleno-humerală (a umărului) / 796
 Articulația cotului / 800
 Articulația radioulnară proximală / 804
 Articulația radioulnară distală / 806
 Articulația radiocarpiană / 809
 Articulațiile intercarpiene / 809
 Articulațiile carpometacarpiene și intermetacarpiene / 811
 Articulațiile metacarpofalangiene și interfalangiene / 812

7 Capul / 820

PREZENTARE GENERALĂ / 822
 CRANIUL / 822
 Craniul – vedere anterioară (facială) / 822
 Craniul – vedere laterală / 827
 Craniul – vedere occipitală / 828
 Craniul – vedere superioară / 829

Suprafața externă a bazei craniului / 829
 Suprafața internă a bazei craniului / 830
 Pereții cavității craniene / 835
 Regiunile capului / 836
FAȚA ȘI SCALPUL / 842
 Fața / 842
 Scalpul / 843
 Mușchii feței și scalpului / 844
 Inervația feței și scalpului / 849
 Vascularizația superficială a feței și scalpului / 855
 Anatomia topografică a feței / 859
MENINGELE CRANIAN / 865
 Dura mater / 865
 Arahnoida și pia mater / 872
 Spațiile meningeale / 872
CREIERUL / 878
 Structura creierului / 878
 Sistemul ventricular al creierului / 878
 Vascularizația arterială a creierului / 882
 Circulația venoasă a creierului / 883
OCHIUL, ORBITA, REGIUNEA ORBITALĂ ȘI GLOBUL OCULAR / 889
 Orbitale / 889
 Pleoapele și aparatul lacrimal / 891
 Globul ocular / 893
 Musculatura extraoculară a orbitei / 898
 Inervația orbitei / 903
 Vascularizația orbitei / 905
 Anatomia topografică a ochiului și aparatului lacrimal / 907
REGIUNILE PAROTIDE ȘI TEMPORALE, FOSA INFRATEMPORALĂ ȘI ARTICULAȚIA TEMPORO-MANDIBULARĂ / 914
 Regiunea parotidă / 914
 Regiunea temporală / 916
 Fosa infratemporală / 916
REGIUNEA ORALĂ / 928
 Cavitatea orală / 928
 Buzele, obrații și gingiile / 928
 Dinții / 930
 Palatul / 934
 Limba / 938
 Glandele salivare / 943
FOSA PTERIGOPALATINĂ / 951
 Partea pterigopalatină a arterei maxilare / 951
 Nervul maxilar / 951
NASUL / 955
 Partea externă a nasului / 955
 Cavitățile nazale / 956
 Vascularizația și inervația nasului / 959
 Sinusurile paranasale / 960
URECHEA / 966
 Urechea externă / 966

Urechea medie / 967
 Urechea internă / 973

8 Gâtul / 981

PREZENTARE GENERALĂ / 982
OASELE GÂTULUI / 982
 Vertebrele cervicale / 982
 Osul hioid / 984
FASCIA GÂTULUI / 985
 Tesutul subcutanat cervical și mușchiul platisma / 985
 Fascia cervicală profundă / 987
STRUCTURILE SUPERFICIALE ALE GÂTULUI: REGIUNILE CERVICALE / 989
 Regiunea sternocleidomastoidiană / 989
 Regiunea cervicală posterioară / 992
 Regiunea cervicală laterală / 992
 Regiunea cervicală anterioară / 999
 Anatomia topografică a regiunilor cervicale și trigonurilor gâtului / 1005
STRUCTURILE PROFUNDE ALE GÂTULUI / 1012
 Mușchii prevertebrali / 1012
 Regiunea cervico-toracică / 1012
VISCERELE GÂTULUI / 1018
 Compartimentul endocrin al viscerelor gâtului / 1018
 Compartimentul respirator al viscerelor gâtului / 1021
 Compartimentul alimentar al viscerelor gâtului / 1032
 Anatomia topografică a compartimentelor endocrin și respirator ale viscerelor gâtului / 1039
CIRCULAȚIA LIMFATICĂ A GÂTULUI / 1051

9 Nervii cranieni - rezumat / 1053

PREZENTARE GENERALĂ / 1054
NERVUL OLFACTIV (NC I) / 1054
NERVUL OPTIC (NC II) / 1061
NERVUL OCULOMOTOR (NC III) / 1062
NERVUL TROHLEAR (NC IV) / 1064
NERVUL TRIGEMEN (NC V) / 1065
 Nervul oftalmic (NC V1) / 1065
 Nervul maxilar (NC V2) / 1065
 Nervul mandibular (NC V3) / 1065
NERVUL ABDUCENS (NC VI) / 1068
NERVUL FACIAL (NC VII) / 1068
NERVUL VESTIBULO-COHLEAR (NC VIII) / 1071
NERVUL GLOSOFARINGIAN (NC IX) / 1072
NERVUL VAG (NC X) / 1073
NERVUL ACCESOR (NC XI) / 1075
NERVUL HIPOGLOS (NC XII) / 1075

Anexa A: Bibliografie și referințe / 1083
 Index / 1087